

Yazılar:

G R A F İ K E R L E R M E S L E K K U R U L U Ş U

Nedir simge?

Sait Maden, 1990

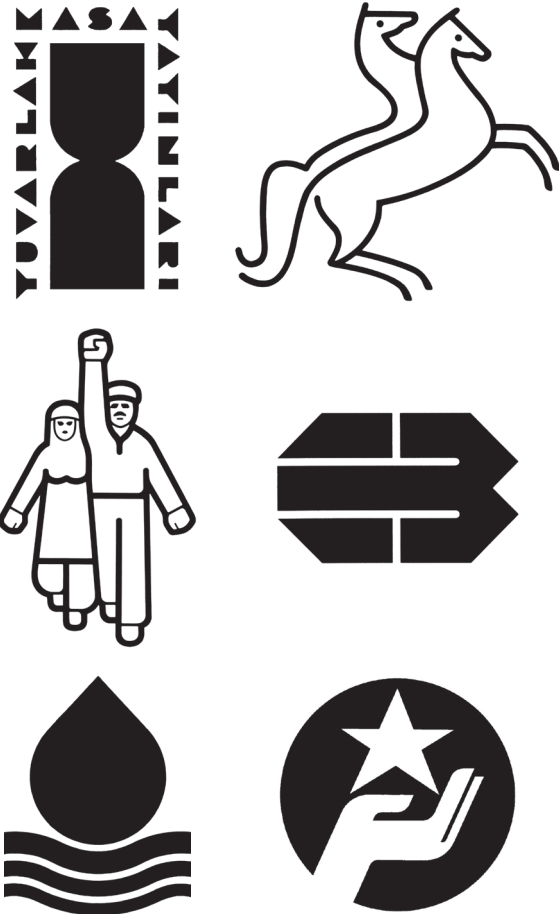
“Simge tasarlamak bir senfoni bestelemek, bir şiir yazmak gibi ciddi, temelden, özgün bir uğraşı. Plastik sanatların bütün türleri içinde en aza indirgenmiş gereçlerle yaratılan tek tür.”

- Çevremizi kuşatan her şey: Su, ağaç, yıldız, bulut... Tarih boyunca her şeyi kendi kimliğinden soymuş, birer simgeye dönüştürmüştük. Suyu, ağacı, yıldızı, bulutu kendi varlıklarıyla değil, simgeleriyle, onlara yakıştırdığımız adlarla algılayabiliyoruz ancak. Ad: simge.
- Doğasal, tarihsel hiçbir olguyu bu olgunun gerçek verileriyle kavrayamaz insanoğlu, simgeleriyle kavrar. Simgeler insanın her çağda,

her toplumda, her koşul içinde yarattığı iletişim biçimlerinin ilk anahtarları. Toplumlar, geniş boyutlu düşünce ve inanç akımlarını benimsemek, sevmek, savunmak için birer simge uydurur, bu simge aracılığıyla yaklaşırlar konuya. Hint bilgeliğinin mandalas, Hristiyanların haçı, İslam’ın hilâli, Rusların orak-çekici gibi. Simgeler: duvarlar. Toplulukları, inançları, istekleri ayıran duvarlar. Her ülkenin, her ulusun bayrağı da bir simge.

- Simgeler yaşamın her alanında bağdaş kurmuş gizli tanrılar. Onlarsız edemiyoruz. Çevremizi kuşatan her olguyla, her nesneyle iletişim kurabilmek için onlardan yararlanıyoruz.
- İnsan yazıyı bulmadan önce simgeyi buldu. Suyu, ağacı, yıldızı, bulutu nasıl bir simgeyle anlatabileceğini düşündü. Tasarladı bunun biçimini, çağlar boyunca uyguladı, sonra da yazıya dönüştürdü. Bir örnek: Öküz, insanın evcilleştirdiği en güçlü yaratıklardan biri. Gücü anlatmak için öküz başının biçimini kullandı insan, üçgenimsi bir biçimi. Akadca “alp” Akdeniz yöresindeki toplumların hepsinde ortak bir sözcük: öküz. Fenikeli aldı bu üçgeni “alf” dedi, İbrani aldı “alef” dedi, Arap aldı “elif” dedi, Yunan aldı “alfa” dedi. Öküzün ya da gücün simgesi olan üçgen zamanla “A” harfine dönüştü. Bir başka örnek: “Bet” eski Mısır dilinde “ev”in simgesiydi. Hiyeroglif yazısında üstüste iki dikdörtgen biçiminde gösterilirdi. İbrani, Fenike, Arap dillerini aynı söyleyişle dolaşp Yunancaya girdi “beta” biçiminde: Bugün kullandığımız

Yuvarlak Masa Yayınları, 1956. / Taysan Taşı, 1972. / Sosyalist Parti, 1975. / Egebank, 1985. / Hamidiye Kaynak Suları, 1990. / Ülken Yayınları.

Sait Maden’in “Simgeler” adlı kitabı, 1990.

“B” harfi. İki dikdörtgenin sağ köşelerini dört bin yılda azıcık yuvarlamışız, o kadar.

- Simgeler her çağda bir bildirişim aracı olmuştur. Örneğin eski Türkler, Orta Asya’da, konar-göçer bir yaşam biçimini sürdürürken, hayvanları bir başkasının sürüsüne karışırca bulması kolay olsun diye, sağrılarını kendilerine özgü bir biçimle damgalarlardı. Bu uygulama Anadolu’nun kırsal kesimlerinde bugün bile geçerli. Bir başka örnek: Selçuklular ve Osmanlılar döneminde Ahilik örgütü kendi bütününü oluşturan her loncaya bir simge vermişti. Yeniçerilik örgütünü oluşturan her “orta”nın bir simgesi vardı.

- Günümüzde toplumsal ilişkilerin karmaşıklığı, simgelerin işlevini de karmaşık bir duruma soktu. Yeni iş alanlarının, üretim ve yaratı biçimlerinin, bilgi aktarma yöntemlerinin durmadan arttığı, çeşitlendiği günümüzde toplumların bütününü oluşturan örgütlerin, kurumların birbirinden kolayca ayırt edilmesini sağlayan başlıca araç oldu simge. Dinsel, onursal, göksel ya da ülküsel işlevini yitirdi. Şimdi para ve bilgi akışını yöneten, denetleyen kurumların hizmetinde.
- Bir bilgi dağarcığıdır simge. Tanıtımını üstlendiği kurumu tarihiyle, toplum içindeki özel konumuyla, etkisiyle, etkinlikleriyle, kısacası bütün kapsamıyla çağrıştırır, duyurur, benimsetir. En aza indirgenmiş biçimsel öğeler (bir iki harf, bir iki çizgi, yalınlığın sınırını zorlayan bir iki leke) izleyicinin önüne bir varlık serer.

- Ama grafikçi için simgenin anlamı çok başka. Simge tasarlamak bir senfoni bestelemek, bir şiir yazmak gibi ciddi, temelden, özgün bir uğraşı. Plastik sanatların bütün türleri içinde en aza indirgenmiş

gereçlerle yaratılan tek tür. En yalın sanat türü. Budur simgenin amacı çünkü: Bir fikrin, bir buluşun en dolaysız, en yalın, en kestirme durumunu, kavranması çaba gerektirmeyen, her türlü basım yöntemine elverişli ve toplumsal bellekte yer etme, tutunma yeteneği yüksek bir çizim olayını gerçekleştirmek.

- Ben Sait Maden, ülkemizde grafik sanatının 1950’lerden sonraki ivmesini başından beri yaşayıp izleme ve bunun gerektirdiği sorumluluğa katılma konumunda kaldım. Ödül alan ilk simgem 1955 yılında çizildiğine göre, elli yıllık bir gözlemci ve uygulamacıyım. Bu elli yıl içinde yüzlerce simge çizdim. Yüzlerce kuruluşun doğuşuna, batışına tanık oldum. Bunlardan aşağı yukarı yüzde doksanı kısa sürede, üç yıl sonra, beş yıl sonra silinip gitti. Ülkemiz sağlıklı bir anapara birikimine, iş ve emek örgütlenmesine, para akışına hazır değil daha. İş kuran da, iş gören de sürekli bir çalkantı içinde gününü kurtarmaya bakıyor. Batı’nın yerleşmiş, oturmuş, sarsılmaz bir yapıya kavuşmuş kurumları yok bizde. Grafikçi için zor bir çalışma ortamı.

- Simgeleri, kolay tanımlayabilmek için, birtakım türlere ayırabiliriz: 1) Sözcük simgesi: Bir kuruluşun adının özgün bir yazı biçimiyle yansması. 2) Harf simgesi: Bir kuruluşun baş harfinden ya da harflerinden oluşmuş simge. 3) Resimsel simge: Kuruluşun çalışma alanını dolaysız bir yoldan çağrıştıran simge. 4) Kuruluşun çalışma alanını dolaylı bir yoldan çağrıştıran simge. 5) Kuruluşun çalışma alanıyla hiçbir anlam, çağrışım, ilgi bağlantısı olmayan simge. 6) Genel simge: Tarihsel, toplumsal ya da kentsel bir özelliği yansıtan simge. Kitapta bütün bunların örnekleri var. ●

Şair Sait Maden

Grafik Tasarım Dergisi,
sayı 16, Ocak 2008

Dünya Şiirinin Atlas'ı

Sait Maden kimdir diye sorsanız, dünya şiirinin Atlas'ı diye tanımlarım. Kendi de şairdir, aynı zamanda Türkçeye dünyanın iyi şairlerinden, iyi çeviriler kazandırmıştır.

Atlas, Yunan mitolojisindeki İapetos'un oğlu ve Menoitos, Prometheus ve Epimetheus'un kardeşi. Mitolojiye göre yerkürenin batısında, Zeus tarafından buna mecbur edildiği için sırtında göğü taşımak zorunda bırakılan bir dev. Atlas'a bu görev ceza olarak verilmiştir, Sait Maden ise bu görevi gönüllü olarak ve ilham perilerinden almıştır.

Sait Maden'in "Bütün Şiirleri" dört cilt olarak yayımlanmıştı.

Açıl Ey Gizem!, Yol Yazıları, Hiçlemeler, Şiirin Dip Sularında.

Sait Maden'in şiirleri, şiir üzerine çok düşünmüş, Türk ve dünya şiirini hatmetmiş, bunların bir şairde bıraktığı izdüşümünü yansıtır.

Şiirinde, yaşamın bütün duraklarını, geniş bir şiir panoramasında, belki de deyim yerindeyse coğrafyasında yazmıştır.

Bazı şairlerin şiirleri ilk okunuştaki, size şiirselliğin gizlerini vermez. Ama derin okumalarda, dünyayı, dünya karşısında insanı kavramayı şiir yoluyla, nasıl ustaca gerçekleştirdiğini görürsünüz. Bunu başka şairler için de söylemişim, Maden'inki de rahatlıkla bunlar arasında ilk sıraları alır.

Şiire adanan ömürlere, çabalara saygım ve sevgim sonsuzdur. Sait Maden bu sevgiyi ve saygıyı en

hak eden kişi olarak yıllardır "şiir dünyasını sırtlamaya" devam ediyor. **Doğan Hızlan,** *Hürriyet, 30.09.2006*

Türk şairi kimliği: "Sait Maden'in gücü"

Sait Maden'in şiir dünyası, gerçek anlamda bir dünyadır. Türk şiirinin tarihsel serüvenini gerçek boyutlarıyla bilen, özümseyen bir ozan. Sait Maden dünya şiirini de aynı yetkinlikle biliyor. Bu iki olgu Sait Maden'in şiirinde önemli bir sentezi sağlıyor.

Şiirin bir üstünlüğü olduğu gerçeğiyle hiç çelişmeden, Türk şiirinde, bir Türk şairi kimliğini saklı tutarak dünyaya sesleniyor. Bilgi ve birikimiyle; kendi kimliğini saklı tutarak sevdiği şiirlerle şiirini buluşturmayı amaçlıyor. Zor; ama onur verici bir şiir uğraşısına yöneliyor. Bilgi ve birikimi, yıllardır özenle sürdürdüğü şiir çevirileri onun amacına giden yolları açıyor.

Sait Maden'in şiirlerinde en çok ilgimi çeken, özgünlüğünü sağlayan hayranlıklarıdır. Gerçekten iyi şiir hayranlıklarıyla beslenmiş bir şair o. Çevirdiği ya da sevdiği şairlerin yedeğine tutunmadan, taklitçiliğe düşmeden kendi şiir dünyasını oluşturmuş bir usta.

Onun şiirlerini okurken, gerçek bir gözlemcinin, suskuyu nasıl çılgıllaştırdığını duyumsarım. Sait Maden slogancı şiirin dışında, şiirin gerçek başkaldırısının doyumsuz örneklerini sunuyor. Resimle iç içe yaşaması da şiirini sesle renk arasında gelgitlere taşıyor **Turgay Gönenc,** *Yeni Yüzyıl, 1998*

Kitaplarla yolculuk

Yolculuklar deyince Baudelaire'in o ünlü şiiri "Yolculuk" nasıl anımsanmaz:

"Ama gerçek yolcular gitmek için giderler / Yürekleri balonlar gibidir / hafifcecik / Ve niçin olduğunu bilmeden 'Gitsek' derler, / Yazgıları önünde boyunları hep eğik."

Sait Maden, elli yılını vermiş Baudelaire'in "Kötülük Çiçekleri"ne"... Sonunda bir başyapıt çıkmış, şiir çevirisinin örnek başyapıtı... (Çekirdek Yayınlar.)

Oktay Akbal, *Cumhuriyet, 1998*

Sait Maden

Sait Maden'in yeri İhap Hulusi'ninkine benzer. İhap Hulusi nasıl afiş sanatında grafiği kabul ettirmiş, bu yolda öncü olmuşsa Sait Maden de başta kitap kapağı olmak üzere yayıncılıkta grafiğin yerini kabul ettirmiştir. Onun imzasını taşıyan kapaklar bu işin klasikleri arasında sayılmaktadır.

Sait Maden ve onu izleyen grafikçiler artık dünyada özgün bir Türk grafiğinin bulunduğunu kanıtlamaktadırlar. Özellikle Sait Maden'in bir Türk grafiği yaratma konusundaki çalışmaları

ürünlerini vermeye başlamıştır.

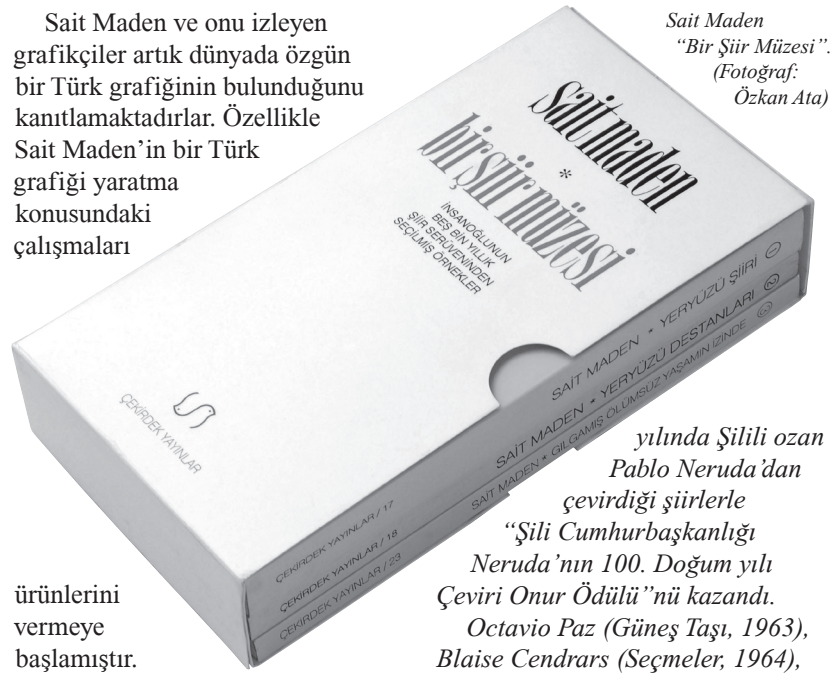
Gerçekten de grafikte asıl önemli sorun Batı örneklerinin etkisinden kurtulma gereğidir. Grafikçilerimizin bu konuda bilinçlenmeye başladıklarını görerek seviniyoruz. Sait Maden şöyle söylüyor bir yazısında: "Kendi yaşam temellerini yine kendi düşünce, yaratma ve bulgu ürünleriyle, kendi değer yargılarıyla çözümleyip kuramayan toplumun her sanat dalı gibi grafiği de köksüz olacaktır."

Yine bu yazısında çok haklı olarak söylediği gibi "Türk grafikçisi yeni bir "a" hafi, yeni bir "b" harfi çizerken ona kendi ulusunun biçimleme gücünün damgasını vurmak zorundadır." **Aslan Kaynardağ,** 1990

Sait Maden: Biyografi

Maden, Sait (d. 1931, Çorum), şair, çevirmen, ressam, tasarımcı. Çorum'un eski bir ailesinden, iki yüz yıl önce konar-göçerlikten yerleşik düzene geçmiş bir Türkmen oymağı olan Madanoğullarından geliyor. İlköğrenimini doğduğu kentte gördü. Ortaokulun ilk yıllarında şiir yazmaya başladı. Kapalı bir taşra kentinde heceyle, aruzla yazdı ilk şiirlerini, ilk ürününü de 1946'da yayımladı. 1949-55 arasında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde (bugün Mimar Sinan Üniversitesi), Bedri Rahmi Eyuboğlu atölyesinde resim eğitimi gördü. Şiirlerinin bir bölümünü İstanbul, Türkçe, Soyut, Yazko Edebiyat, Somut, Gösteri, Varlık, Adam Sanat gibi dergilerde yayımladı. Şiire başladığı yıllarda yabancı diller öğrenmeye de başlayan ve şiir çevirilerine eğilen Sait Maden, 1950'de Varlık Yayınları'nın açtığı "çeviri şiir" yarışmasında Baudelaire'den çevirdiği bir şiirle (Moesta et Errabunda) birincilik ödülünü, 1976'da Aragon'dan çevirdiği "Elsa'ya Şiirler" adlı yapıtla Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü, 2004

Sait Maden
"Bir Şiir Müzesi".
(Fotoğraf:
Özkan Ata)

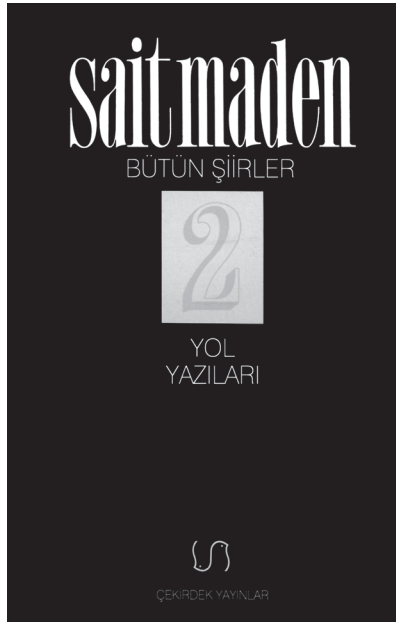

yılında Şilili ozan
Pablo Neruda'dan
çevirdiği şiirlerle
"Şili Cumhurbaşkanlığı
Neruda'nın 100. Doğum yılı
Çeviri Onur Ödülü"nü kazandı.

Octavio Paz (Güneş Taşı, 1963),
Blaise Cendrars (Seçmeler, 1964),
Pablo Neruda (Kara Ada Şiirleri,
1971), Federico Garcia Lorca
(Bütün Şiirler, 1974), Eugenio
Montale (Şiirler, 1975), Paul
Eluard (Şiirler, 1976), Saint-John
Perse (Şiirler, 1981), Mayakovski
(Şiirler, 1983), Baudelaire (Kötülük
Çiçekleri, 1996), Fuzûlî (Bugünün
Diliyle Seçmeler, 2001) gibi değişik
dillerin şairlerini Türkçede tanıtan
Sait Maden'in çeviri şiir alanındaki
en kapsamlı yapıtı, insanoğlunun
beş bin yıllık şiir serüveninden
derleyip yorumladığı örneklerden
oluşan ve önce 1983'te Şiir
Tapınağı, 1998'de 2001 arasında da
Yeryüzü Şiiri, Yeryüzü Destanları,
Gılgamış Destanı adıyla üç cilt
olarak "Bir Şiir Müzesi" adı
altında yayımladığı çalışmalardır.
Kendi şiirlerini elli yıllık titiz
bir dikkatten sonra 1996'da
kitaplaştırmaya başladı. Memet
Fuat'ın sözleriyle "deyimlerden,
halk ağzından gelen hazır
şiirselliklere yüklenmeden, büyük
bir titizlikle seçtiği sözcüklerle çok
çeşitli yapılar kurdu." Günümüz
dünyasında değer kargaşası içinde
bocalayan insanın, özellikle
Türk insanının yerini sorgulayan
şiirlerinin bir bölümünü içeren dört
kitap Açıl Ey Gizem!, Yol Yazıları,
Hiçlemeler ve Şiirin Dip Sularında
adlarını taşıyor.

Resim çalışmalarına ortaokulun
ilk yıllarında başlayan ve 1955-60
arasında duvar resimleri, tiyatro
dekorları, sinema afişleri, sergi ve
fuar panoları hazırlayan Maden,
1960'tan sonra daha çok grafik
ve tasarım alanlarına yöneldi;
birçok yayınevine 8000 dolayında
kitap ve dergi kapağı çizgi, çeşitli
kuruluşlara 500 dolayında simge
(amblem ve logo) tasarımı, sürekli
yayınlar için sayfa tasarımları yaptı,
özgün yazı karakterleri üretti. Bazı
yapıtları Türk grafiğinden örnekler
veren yurtdışı yayınlarda yer aldı.
Grafik sanatıyla ilgili çalışmaları:
Başlangıcından Bugüne Türk Grafik
Sanatı (1979) ve Simgeler (1990).

Sait Maden'in "Bütün Şiirleri 2,
Yol Yazıları" adlı kitabı.

Sait Maden'in “Simgeler”i

Ömer Durmaz

Tasarım Gazetesi, Mayıs 2013

Grafik tasarımcı, şair, ressam, çevirmen ve yayıncı Sait Maden; hem edebiyat hem de sanat-tasarım alanlarındaki üretimleriyle tanıdığımız bir isim. Türkiye'nin entelektüel belleğine önemli kilometre taşları koymuş bir simge kişi. Maden “Simgeler” adlı sergisiyle, bu kez grafik tasarımcı yönüyle sahne aldı.

Maden'in 1990 yılında yayımladığı “Simgeler” adlı kitabı, logo tasarımıyla ilgili Türkiye'deki ilk kitaptı. İşte bu kitap, aradan geçen 23 yıldan sonra genişletilerek retrospektif bir sergiye dönüştürüldü. Maden, 1954–2010 yılları arasında ürettiği 500 logo tasarımından 200'ü ile kronolojik bir seçki oluşturdu ve “Simgeler” adını verdiği sergiyi, 4–11 Nisan 2013 tarihleri arasında K2 Güncel Sanat Merkezi'nde açtı. Böylece, 1990'da yayımlanan kitap, 2013'te kapsamlı bir sergiye dönüşmüş oldu.

Tasarımcı ve tasarım araştırmacısı Sait Maden

Sait Maden 2014 yılında, profesyonel tasarım kariyerinde 60 yılı geride bırakmış olacak. Geçen 59 yılda; yüzlerce logo, yüzlerce afiş tasarımı, binlerce kapak tasarımı, binlerce illüstrasyon üretmiş; 1950'li yıllardan günümüze kadar ürettikleri, birer grafik tasarım ürünü olmanın yanı sıra, Türkiye'nin görsel hafızasında yer eden önemli belgelere, imgelere dönüşmüş. Bu imgeler arasında ilk anda akla gelenler; Varlık Yayınları, İnkılap Kitabevi, Gazeteciler Cemiyeti, Basın İlan Kurumu, Akbank gibi önemli kurumların logo tasarımları...

Maden, bu birikimi şu sözleriyle aktarıyor: “İlk simgeyi 1954 yılında çizdiğime göre, elli dokuz yıllık bir gözlemci, araştırmacı ve uygulamacıyım. Bu elli dokuz yıl içinde yüzlerce simge çizdim. Yüzlerce kuruluşun doğuşuna, batışına tanık oldum. Bunlardan aşağı yukarı yüzde doksanı kısa sürede, üç yıl sonra, beş yıl sonra silinip gitti. Ülkemiz sağlıklı bir anapara birikimine, iş ve emek örgütlenmesine, para akışına hazır değil daha. İş kuran da, iş gören de sürekli bir çalkantı içinde gününü kurtarmaya bakıyor. Batının

yerleşmiş, oturmuş, sarsılmaz bir yapıya kavuşmuş kurumları yok bizde. Grafik tasarımcı için zor bir çalışma ortamı.”

1979'da Türkiye için yine bir ilk olan “Başlangıcından Bugüne Türk Grafik Sanatı” adlı kitap projesine başladı. Türkiye'deki grafik tasarıma bir geçmiş arama çabasıyla yürüttüğü araştırma kitabının ilk bölümü “Çevre” dergisinde yayımlandı. Zamansızlıktan ve destek yokluğundan projesini tamamlayamadıysa da, 1830 sonrasına ait bölümünü özet olarak kaleme aldı ve yayımlandı.

Sait Maden'in tasarımlarıyla ilgili yazılanlardan

Aslan Kaynaradağ, Maden'in tasarımlarıyla ilgili şunları söylemiştir: “Sait Maden'in yeri İhap Hulusi'ninkine benzer. İhap Hulusi nasıl afiş sanatında grafiği kabul ettirmiş, bu yolda öncü olmuşsa Sait Maden de başta kitap kapağı olmak üzere yayıncılıkta grafiğin yerini kabul ettirmiştir.” Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi'ndeki Sait Maden maddesinde şu cümle yer almaktadır: “Türkiye'de kitap kapağı tasarımına bir grafik ürün niteliği kazandıran ilk grafikçidir.” Sadık Karamustafa, Maden'in grafik

tasarımında başardıklarına tipografiyi de eklemiştir: “Onun için çağdaş tipografi anlayışını Türk grafik tasarımına getiren tasarımcı demek hakbilirlik olacaktır.” Tasarımlarında kendi tasarladığı yazıtiplerini kullanan Maden, bugüne kadar elliye yakın yazıtipi de üretmiştir.

Maden'in görsel kimlik alanındaki üretimlerine kadar, Türkiye'de logo tasarımında özgün, aza indirgenmiş, simgesel, metaforik grafik dilden söz etmek pek de mümkün değildir. Dolayısıyla Sait Maden için Türkiye'de modern grafik tasarımı, tipografiyi ve grafik tasarımda tarih yazımını başlatan kişi demek yanlış olmaz.

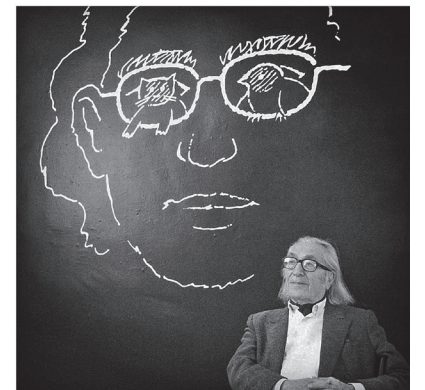
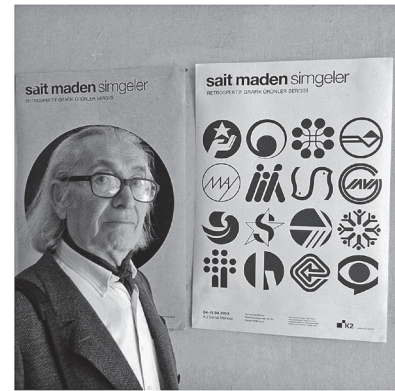
Nedir simge?

Maden, “Nedir simge?” başlıklı metninde, grafik tasarımcı için simgenin anlamına değiniyor: “Bir bilgi dağarcığıdır simge. Tanıtımını üstlendiği kurumu; tarihiyle, toplum içindeki özel konumuyla, etkisiyle, etkinlikleriyle, kısacası bütün kapsamıyla çağırıştırır, duyurur, benimsetir. En aza indirgenmiş biçimsel öğeler (bir iki harf, bir iki çizgi, yalınlığın sınırını zorlayan bir iki leke) izleyicinin önüne bir varlık serer.” (...) “Simge tasarlamak bir senfoni bestelemek, bir şiir

yazmak gibi ciddi, temelden özgün bir uğraşı. Plastik sanatların bütün türleri içinde en aza indirgenmiş gereçlerle yaratılan tek türü. Budur simgenin amacı çünkü: Bir fikrin, bir buluşun en dolaysız, en yalın, en kestirme durumunu, kavranması çaba gerektirmeyen, her türlü basım yöntemine elverişli ve toplumsal bellekte yer etme, tutunma yeteneği yüksek bir çizim olayını gerçekleştirmek.”

Serginin düzenleyiciliğini Ömer Durmaz; sergileme tasarımı, basılı ve hareketli grafik tasarımlarını Miraç Gündoğan; sergileme danışmanlığını ise Volkan Ekşi üstlendi. Üç kişilik çekirdek ekibe, Maden'in geleneksel yöntemlerle çizdiği logo tasarımlarını vektör çizim haline getirerek sayısal ortama aktaran onlarca tasarımcı gönüllü destek verdi. Grafik tasarım tarihi açısından önemli bir döküm olan sergi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü'nün düzenlediği 13. Genç Beyin Fırtınası etkinliğinin programına alınarak ulusal düzeyde geniş bir izleyici kitlesine ulaştırıldı.

Maden, Babiali Ankara Caddesi Ankara Han'ın dördüncü katındaki atölyesinde, değişmeyen titizliğiyle mükemmelin peşinde koşmayı sürdürüyor. ●

“Dünya Şiirinin Atlas’ı”

**Şair,
grafik sanatçısı,
çevirmen
Sait Maden
82 yaşında
yaşama veda etti**

Cumhuriyet Gazetesi,
20 Haziran 2013

Doğan Hızlan, başta Lorca olmak üzere şiir sanatının ustalarını dilimize kazandıran Sait Maden’i “Dünya Şiirinin Atlas’ı” diye tanımlamıştı. Arslan Kaynardağ, Maden’in imzasını taşıyan kitap kapaklarının bu uğraşın klasikleri arasına girdiğini söylemişti. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi’nde ise Maden için “Türkiye’de kitap kapağı tasarımına bir grafik ürün niteliği kazandıran ilk grafikçidir” denilmişti.

Kültür Servisi – Şair, ressam, grafik sanatçısı, çevirmen Sait

Maden dün yaşama veda etti. Geçirdiği by pass ameliyatı sonrası yakalandığı akciğer pnömonisine bağlı olarak yaşamını yitiren Maden 82 yaşındaydı.

Eleştirmen Doğan Hızlan, 2006’daki bir yazısında, “Sait Maden kimdir diye sorsanız, Dünya Şiirinin Atlas’ı diye tanımlarım. Kendi de şairdir, aynı zamanda Türkçeye dünyanın iyi şairlerinden, iyi çeviriler kazandırmıştır... Şiire adanan ömürlere, çabalara saygım ve sevgim sonsuzdur. Sait Maden bu sevgiyi ve saygıyı en hak eden kişi olarak yıllardır ‘şiir dünyasını sırtlamaya’ devam ediyor” diye yazmıştı.

Uzun yıllar Beyazıt’taki Sahaflar Çarşısı’nda Elif Kitabevi’ni işleten felsefeci ve yazar Arslan Kaynardağ ise Maden’in grafik sanatımızdaki yerini şöyle dile getirmişti:

“Sait Maden’in yeri İhap Hulusi’ninkine benzer, İhap Hulusi nasıl afiş sanatında grafiği kabul ettirmiş, bu yolda öncü olmuşsa Sait Maden de başta kitap kapağı olmak üzere yayıncılıkta grafiğin yerini kabul ettirmiştir. Onun imzasını taşıyan kapaklar bu işin klasikleri arasında sayılmaktadır.”

Şair ve yazar Turgay Gönenç de 1998’de kaleme aldığı bir yazıda, Maden’in şiir dünyasının gerçek anlamda bir dünya olduğunu vurgulamıştı:

“Türk şiirinin tarihsel serüvenini gerçek boyutlarıyla bilen, özümseyen bir ozan. Sait Maden dünya şiirini de aynı

SAİT MADEN 1931–2013

Ömer Durmaz’ın cenazede yaka için hazırladığı çalışma.

yetkinlikle biliyor. Bu iki olgu Sait Maden’in şiirinde önemli bir sentezi sağlıyor. Şiirin bir üst dil olduğu gerçeğiyle hiç çelişmeden, Türk şiirinde, bir Türk şairi kimliğini saklı tutarak dünyaya sesleniyor... Onun şiirlerini okurken, gerçek bir gözlemcinin, suskuyu nasıl çığlıklaştırdığını duyumsarım... Resimle iç içe yaşaması da şiirini sesle renk arasında gelgitlere taşıyor.” (...)

“Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi”nde yer alan Sait Maden maddesinde de “Türkiye’de kitap kapağı tasarımına bir grafik ürün niteliği kazandıran ilk grafikçidir” denilmiş; grafik sanatçısı Sadık Karamustafa ise Maden’den, “Onun için çağdaş tipografi anlayışını Türk grafik tasarımına getiren tasarımcı demek hakbilirlik olacaktır” diye söz etmişti.

1931’de Çorum’da dünyaya gelen Sait Maden, İstanbul’da Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nde öğrenim gördü. Şiirleri Soyut, Yazko Edebiyat, Somut, Gösteri, Adam Sanat gibi dergilerde yayımlanan Maden’in şiirleri “Açıl, Ey Gizem” (1996), “Hiçlemeler” (1997) ve “Yol Yazıları” (1997) adlı kitaplarda toplandı.

1950’de Varlık Yayınları’nın açtığı yarışmada Baudelaire’den çevirdiği bir şiirle birinci oldu. 1976’da Aragon’dan çevirdiği “Elsa’ya Şiirler” adlı kitapla Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü’nü kazanan Maden, Octavio Paz, Blaise Cendrars, Pablo Neruda, Paul Eluard, Saint-John Perse,

Mayakovski, Baudelaire gibi ustaların şiirlerini çevirmekle kalmadı, Federico Garcia Lorca’nın tüm şiirlerini dilimize kazandırdı.

“Gılgamış Destanı”nı da Türkçeleştiren Maden, insanlığın 5 bin yıllık şiir birikiminden derlediği örnekleri 1983’te “Şiir Tapınağı” adlı yapıtta bir araya getirdi.

1955–60 arasında duvar resimleri, tiyatro dekorları, sinema afişleri, sergi ve fuar panoları hazırlayan Maden, 1960’tan sonra Yön, Türk Dili, Soyut, Sevk ve İdare, Yansıma, Varlık gibi birçok dergiden başka, pek çok yayınevine de kapak resimleri çizdi.

8 bin dolayında kitap ve dergi kapağı, çok sayıda amblem, kitap resmi, afiş, süreli yayınlar için sayfa düzeni, ambalaj, takvim ve özgün yazı karakterleri üreten Maden’in grafik konusunda “Simgeler” (1990) adlı bir kitabı da bulunuyor. ●

YAZILAR

Grafikerler Meslek Kuruluşu

Derneği adına sahibi

Umut Südüak

Tasarım

Bülent Erkmen

Sorumlu Yayın Yönetmeni ve

Tasarım Devamlılığı

Osman Tülü

Katkıda Bulunanlar:

İlhan Bilge, Ömer Durmaz

Grafik Uygulama: Tipograf

Baskı: A4 Ofset

Ayda bir yayımlanır, para ile satılmaz.

Tüm hakları saklıdır.

Grafikerler Meslek Kuruluşu Derneği

Ortaklar Caddesi, Bahçeler Sokağı 17/4

Mecidiyeköy 34394 İstanbul

Tel: (0212) 267 27 58

Faks: (0212) 267 27 59

info@gmk.org.tr www.gmk.org.tr

